

Українська мова

Державний стандарт початкової освіти

Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. 1-2 клас

Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. 3-4 клас

Згідно рекомендацій наказу МОН України від 13.07.2021 року № 813

Орієнтовний перелік кількості перевірок за навчальний рік

Види діагностувальних робіт	1 клас		2 клас		3 клас		4 клас	
	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.
Аудіювання (2-4 кл.)			1	1	1	1	1	1
Читання вголос (1-4 кл.)		1	1	1	1	1	1	1
Читання мовчки (3-4 кл.)					1	1	1	1
Читання напам'ять віршованих творів (2-4 кл.)			3 в.	3 в.	3 в.	4 в.	4 в.	4 в.
Читання напам'ять прозових творів (3-4 кл.)						1 уривок казки	1 уривок казки	1 уривок оповід.
Робота з літ.твором/медіа текстом (2-4 кл.)				1		1		1
Усний переказ (2-4 кл.)			1		1		1	
Діалог (усно/письмово) (2-4 кл.)				1	1		1	
Письмовий переказ (3-4 кл.)					1		1	
Усний твір (2-4 кл.)				1		1	1	
Письмовий твір (4 кл.)						1		1
Списування (1-4 кл.)		1	1	1	1	1	1	1
Диктант (2-4 кл.)			1	2	1	2	1	2
Робота з мовними одиницями (2-4 кл.)			2	2	1	2	1	2
ДПА								1
Всього		2	10	13	12	15	14	16

І ЦИКЛ (1-2 класи)

ЧИТАННЯ ВГОЛОС

Кількість перевірок

	І семестр	ІІ семестр
1 клас	-	1
2 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання читання вголос у 1-2 класах базуються на рівні сформованості навичок читання (спосіб, правильність, швидкість, розуміння). Матеріал для перевірки читання вголос повинен містити художній або науково-художній текст обсягом до 120 слів із незнайомими учням словами. Після читання необхідно

запропонувати завдання на розуміння тексту, що можуть бути як усними, так і письмовими.

Орієнтовні показники темпу читання вголос

	I семестр	II семестр
1 клас	-	25-30 сл/хв
2 клас	35-45 сл/хв	50-60 сл/хв

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

		Сформовано	Формується
Спосіб і правильність читання	1 клас	Читає плавно, правильно, цілими словами та групами слів; мають місце поодинокі орфоепічні помилки або їх відсутність.	Читає переважно складами, словами у повільному темпі з зупинками та багаторазовими помилками.
	2 клас	Переважає читання цілими словами. Складове читання зустрічається рідко (у складних/довгих словах). Читання без помилок або з 1-2 негрубими помилками (самостійно виправленими).	Часто переходить від читання цілими словами до складового читання, робить зупинки для поєднання складів у слово. Темп читання нерівномірний. Допускає 3 і більше помилок (пропуски, заміна, викривлення слів)
Швидкість		Темп відповідає або перевищує норму для 1-2 класу (на кінець року).	Темп значно нижчий за норму. Читання повільне, з частими зупинками
Виразність		Читає емоційно, дотримується основних пауз та інтонації, відповідно до розділових знаків.	Читання монотонне, не враховує розділових знаків. Неправильно ставить наголоси.
Розуміння		Повністю розуміє фактичний зміст. Може переказати основну думку (на доступному рівні).	Розуміє лише окремі фрази чи події. Не може відтворити загальний зміст.

СПИСУВАННЯ Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
1 клас	-	1
2 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання списування у 1-2 класах базуються переважно на графічній навичці та грамотності.

Обсяг тексту для списування на кінець 1 класу становить 20–30 слів. Обсяги текстів для списування згідно з програмою для 2 класу повинні бути: 1 семестр – 30 - 40 слів; 2 семестр - 40-50 слів.

Орієнтовні вимоги до дібраних текстів

Графічні навички письма, техніка, швидкість письма і культура оформлення письмових робіт перевіряються шляхом списування з друкованого тексту. У тексті для списування має бути 25 % вивчених орфограм від загальної кількості слів, у тому числі не більше 2 слів з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати та не більше 1 слова, правопис якого не вивчали (його записують на дошці).

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання списування у 1- 2 класах базуються переважно на графічній навичці та грамотності.

При оцінюванні списаного тексту беруться до уваги такі компоненти:

- орфографічні і пунктуаційні помилки вважаються рівноцінними;
- помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється при списуванні кілька разів, вважається однією помилкою;
- помилки на одне правило, але в різних словах вважаються різними помилками;
- негрубими вважаються такі помилки: повторення тієї самої букви в слові; недописування букв в кінці слова (не за правилом); двічі підряд написане те саме слово в реченні.

1. Каліграфія та графічні навички (культура оформлення)

Оцінюється рівень сформованості графічної навички та дотримання гігієнічних правил письма.

Сформовано	Формується
Учень (учениця) пише розбірливо, охайно, з дотриманням однакового нахилу, форми та розміру букв. Дотримується культури оформлення роботи (поля, абзаци, заголовки). Поєднання букв рівномірне.	Списаний текст легко прочитати, але літери непропорційні, мають різний нахил, зустрічаються окремі ламані елементи або друковані букви замість рукописних. Поєднання букв переважно відсутнє або нерівномірне.

2. Грамотність (правильність)

Грамотність оцінюється за кількістю помилок, допущених при списуванні.

Сформовано	Формується
Робота виконана без помилок або допущено одне охайне виправлення (неправильне написання виправлено на правильне).	Списаний текст важко прочитати через велику кількість помилок та/або суттєві порушення графічних навичок (букви непропорційні, з'єднання нерівномірне або відсутнє).

2 КЛАС

АУДІОВАННЯ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Матеріали для перевірки аудіювання учнів 2 класу мають містити тексти прості, короткі та близькі до життєвого досвіду дитини, що відповідають програмовим вимогам до обсягу (30-50 слів). Завдання перевірки мають бути спрямовані на перевірку розуміння почутого, а не на знання граматики. Доцільно використовувати завдання з вибором правильної відповіді, доповнення речень, відповіді на запитання за текстом.

Обсяг тексту: Тексти для аудіювання мають бути обсягом приблизно 30–50 слів.

Простота змісту: обирайте тексти, які стосуються повсякденного життя другокласника, його досвіду та знань. Це можуть бути оповідання про тварин, природу, школу, родину тощо.

Чіткість структури: тексти повинні мати просту, чітку структуру, без складних речень та обтяжливих синтаксичних конструкцій.

Лексична насиченість: текст повинен містити знайому учням лексику, але може включати й нові слова, які попередньо розбираються з учителем.

Орієнтовні типи завдань

Запитання з вибором правильної відповіді: після прослуховування тексту учні обирають одну правильну відповідь із запропонованих варіантів. Завдання на доповнення: учні заповнюють пропуски в реченнях, які повторюють зміст тексту. Відповіді на запитання: учні відповідають на запитання за прослуханим текстом. Запитання повинні бути простими і стосуватися головної думки тексту або деталей, наведених у ньому.

Завдання на визначення головної думки: учні визначають, про що йдеться в тексті. Це може бути у формі вибору правильного заголовка.

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
Учень демонструє повне та чітке розуміння фактичного змісту прослуханого тексту. Самостійно та правильно відповідає на всі або майже всі питання по змісту. Визначає тему та встановлює причинно-наслідкові зв'язки. Дає повну, змістовну відповідь.	Учень демонструє часткове або фрагментарне розуміння тексту, потребує допомоги або додаткових прослуховувань. Відповідає лише на частину питань. Розуміє окремі факти, але губить послідовність або основну думку. Потребує допомоги вчителя для відновлення змісту.

ЧИТАННЯ НАПАМ'ЯТЬ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
-----------	------------

3 вірші	3 вірші
---------	---------

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Якість читання напам'ять визначається за такими критеріями: правильність, повнота відтворення учнем (ученицею) фактичного змісту тексту; виразність читання (доречність використання інтонаційних, мовленнєвих та позамовних засобів виразності); дотримання орфоепічних норм (літературна вимова голосних і приголосних звуків у різних позиціях, сполучень звуків у мовленнєвому потоці, а також наголошування слів та інтонсування речень, різних за метою висловлювання). У дітей з органічними порушеннями вимови цей критерій не враховується.

Перевірка читання напам'ять здійснюється індивідуально у процесі поточного контролю. Вчитель може розосередити (проводити протягом 2-3 уроків) перевірку читання учнем/ученицею напам'ять вірша чи прозового твору, які визначені для обов'язкового вивчення. Перевірка вивчення напам'ять творів малих жанрів (скоромовок, прислів'їв, приказок) проводиться в процесі поточного оцінювання.

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
Учень виразно читає напам'ять вивчений твір, інтонаційно передає зміст, правильно робить паузи та логічні наголоси (можливі поодинокі декламаційні огріхи). Читання з дотриманням норм літературної вимови (орфоепічні помилки відсутні або поодинокі, несуттєві)	Учень відтворює лише окремі фрагменти або менше половини тексту. Допускає значну кількість (4 і більше) помилок на перестановку, заміну слів, пропуск строф. Монотонне, невиразне читання. Наявні паузи у недоречних місцях. Учень не вміє інтонувати речення відповідно до розділових знаків. Допускає окремі орфоепічні помилки та огріхи у наголошуванні слів.

РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМ ТВОРОМ/МЕДІА ТЕКСТОМ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

I. Зміст матеріалу перевірки: робота з літературним твором

Перевірка спрямована на оцінювання сформованості читацької компетентності, тобто розуміння тексту та здатності до його аналізу на елементарному рівні.

Напрямок перевірки	Що перевіряється (Орієнтовні вміння учня)
--------------------	---

Розуміння фактичного змісту	Визначення теми, ідеї: учень/учениця може назвати, про що твір (тема) і що хотів сказати автор (основна думка, ідея) – за допомогою вчителя. Відтворення подій/сюжету: учень/учениця перераховує основні події твору, встановлює їхню послідовність (що відбулося спочатку, а що потім). Робота з персонажами: називає головних дійових осіб, їхні імена, вчинки.
Аналіз тексту	Встановлення зв'язків: учень/учениця встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки між подіями ("Чому це сталося?"). Словникова робота: пояснює значення невідомих або образних слів і висловів у тексті (з допомогою вчителя). Жанрова приналежність: розпізнає найпростіші жанри (казка, вірш, оповідання) та називає їхні характерні ознаки.
Особисте ставлення	Емоційне реагування: учень/учениця висловлює свої думки і почуття щодо прочитаного, пояснює, хто з героїв подобається і чому. Формулювання висновків: роблять простий висновок щодо моралі казки чи повчання оповідання.

Робота з медіатекстом

Робота з медіатекстом передбачає формування медіаграмотності через сприйняття та аналіз простих медіапродуктів (малюнки, фото, проста реклама, дитячі журнали, комікси, мультфільми).

Напрямок перевірки	Що перевіряється (орієнтовні вміння учня)
Сприйняття та розуміння	Визначення змісту: учень/учениця розповідає, про що йдеться у переглянутому/прослуханому медіапродукті. Розпізнавання інформації: розпізнає ключову інформацію як вербальну (слова), так і невербальну (зображення, звуки, міміка, жести) у медіатексті. Мета та аудиторія: визначає, кому (дітям, дорослим) і для чого (розважити, повідомити, продати) призначений медіапродукт.
Критичне мислення (елементарне)	Оцінка емоційного впливу: учень/учениця висловлює свої почуття та думки з приводу медіатексту (сподобалося/не сподобалося, смішно/страшно, чи вірю я цьому). Факти/думки: за допомогою вчителя розрізняє, де у медіатексті подано фактичну інформацію, а де – чийсь думку чи оцінку.
Створення медіапродукту	Практичні навички: створює прості медіапродукти (листівка, простий фотоколаж, малюнок, підписаний фразою) з допомогою інших осіб.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання “Робота з літературним твором”

Критерій оцінювання	Стан сформованості	Орієнтовні показники, що перевіряються
1. Розуміння фактичного змісту (Розуміння теми, персонажів, подій)	Сформовано	Учень/учениця самостійно: визначає тему твору, називає головних персонажів та відтворює послідовність основних подій тексту без суттєвих змістових помилок.
	Формується	Учень/учениця потребує навідних запитань або допомоги вчителя для визначення теми чи основної думки; плутає послідовність подій або називає лише окремих персонажів.
2. Аналіз, встановлення зв'язків та словникова робота	Сформовано	Учень/учениця встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки між подіями ("чому це сталося"); пояснює значення більшості невідомих слів за контекстом (або з мінімальною допомогою); розпізнає жанр (вірш, казка, оповідання)
	Формується	Учень/учениця не може самостійно встановити зв'язки; потребує прямої підказки для пояснення слів або плутає ознаки жанрів.
3. Висловлення власного ставлення	Сформовано	Учень/учениця висловлює свою думку/ставлення до подій чи героїв і може пояснити свій вибір 1–2 простими реченнями.
	Формується	Учень/учениця називає лише, що йому/їй сподобалося, але не може обґрунтувати або пояснює свою думку лише після детальних навідних запитань.

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання “Робота з медіатекстом”

Критерій оцінювання	Стан сформованості	Орієнтовні показники, що перевіряються
1. Сприйняття та усвідомлення інформації	Сформовано	Учень/учениця правильно розповідає про зміст простого медіатексту; розрізняє основну інформацію, подану вербально (словами) та невербально (зображеннями, звуками, мімікою).

	Формується	Учень/учениця переказує зміст фрагментарно, з пропусками ключових елементів; ігнорує або не розуміє невербальні елементи (наприклад, емоції персонажів).
2. Елементарний аналіз та визначення мети	Сформовано	Учень/учениця визначає, для кого призначений медіапродукт (цільова аудиторія) і з якою простою метою його створено (наприклад: "це реклама, щоб продати іграшку", "це мультик, щоб розважити").
	Формується	Учень/учениця плутає цільову аудиторію та/або не може назвати мету створення медіатексту.
3. Створення простого медіапродукту	Сформовано	Учень/учениця самостійно або із залученням дорослого створює простий медіапродукт (листівка, підписаний малюнок, фотоколаж) згідно із заданою темою.
	Формується	Учень/учениця копіює зразок, допускаючи суттєві помилки у структурі або не дотримується заданої теми.

УСНИЙ ПЕРЕКАЗ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
1	-

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

У 2 класі перевірка усного переказу спрямована на оцінювання вміння учнів відтворювати зміст прочитаного/прослуханого твору, дотримуючись його послідовності та логіки. Матеріалом для усного переказу можуть бути: прочитаний або прослуханий твір (текст). Обсяг тексту для усного переказу у 2 класі орієнтовно становить 40-50 слів (якщо матеріал читається/слухається безпосередньо перед діагностувальною роботою)

Оцінюється зміст переказу, а саме:

- повнота відтворення: наскільки учень/учениця відтворює основний зміст твору.
- послідовність: уміння переказувати зміст з дотриманням логічної послідовності подій.
- розуміння: усвідомлення фактичного змісту твору, а також, з допомогою вчителя, основної думки.
- зв'язність: здатність викладати думки зв'язно і логічно

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Оцінювання усного переказу у 2 класі ґрунтується на двох основних компонентах: зміст (що дитина говорить) та мовне оформлення (як дитина говорить).

Критерії оцінювання	Сформовано	Формується
Навичка переказу	Усний переказ: вміння переказувати прочитаний/прослуханий твір усно, логічно, з дотриманням послідовності змісту (обсяг тексту для переказу у 2 класі – орієнтовно 40–50 слів).	Відтворює частково або неповно основний зміст; може пропускати важливі деталі.
Послідовність	Суворо дотримується логічної та часової послідовності подій.	Частково порушує послідовність викладу; потрібна допомога або навідні запитання вчителя.
Розуміння	Демонструє чітке розуміння фактичного змісту твору та, за потреби, основної думки (з допомогою вчителя).	Розуміє лише окремі фактичні моменти; основна думка не усвідомлена або усвідомлена з великими труднощами.
Зв'язність мовлення	Переказ зв'язний, фрази логічно поєднані, використовує засоби зв'язку (слова-зв'язки).	Переказ малозв'язний або фрагментарний, речення погано поєднані між собою.
Лексичне багатство	Вживає слова і вирази, які відповідають змісту тексту; словниковий запас достатній.	Використовує обмежений набір слів, часто повторює одні й ті ж слова, мова бідна.
Грамотність мовлення	Майже відсутні орфоепічні (помилки у вимові) та граматичні помилки (рідко 1-2).	Присутні численні орфоепічні та граматичні помилки, які утруднюють сприйняття висловлювання.

ДІАЛОГ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

У 2 класі – пропонується побудувати діалог з однокласником/однокласницею на задану тему, за життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею тощо. Досліджуються вміння будувати діалоги на доступні теми, дотримуватися правил

мовленнєвого етикету. Орієнтовний обсяг діалогу: усна форма 3-4 репліки на двох учасників розмови

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
Учень/учениця складає діалог за ситуацією, що містить певну проблему, швидко добирає і правильно використовує потрібні слова, будує змістовні репліки, дотримується правил культури спілкування, однак не висловлює свого ставлення до предмета обговорення, припускається незначних мовних помилок. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу.	Учень/учениця вступає в діалог з найпростішої за змістом теми, відповідає лише на окремі репліки співрозмовника/співрозмовниці, робить спроби формулювати запитання, підтримує діалог, відповідаючи на запитання співрозмовника лише «так» чи «ні». Не завжди вживає слова ввічливості. Кількість реплік менша за 3-4

УСНИЙ ТВІР

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення
Орієнтовні обсяги творів – близько 40 слів (4-5 речень)

Учні слухають/читають твір. Проводиться аналіз та складається колективний план. Повторне слухання/читання тексту. Переказ учнями.

У 2 класі учні складають усний твір-розповідь про побачене, почуте, прочитане чи пережите у власному житті. Перевіряються зміст твору, а саме: вміння зрозуміло висловлювати свої думки, розповідати про події за спостереженнями на доступні теми, дотримуватися правил мовленнєвого етикету

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
Учень/учениця загалом самостійно, зв'язно, логічно, послідовно будує зміст твору. Використовує у мовленні авторські засоби художньої виразності, почасти невдало замінюючи їх власними. Є поодинокі мовленнєві помилки та незначна допомога вчителя. Або учень/учениця створює повноцінне, яскраве, оригінальне за думкою зв'язне висловлювання (твір) з певною комунікативною метою; повно і вичерпно висвітлює тему; впевнено висловлює й	Учень/учениця будує на основі поданого плану менше половини змісту тексту або порушує послідовність викладу. Його твір характеризується непослідовністю, пропуском фрагментів, важливих для цілісного розуміння змісту, наявністю багатьох орфоепічних і мовленнєвих помилок. Потребує допомоги

аргументує своє ставлення до того, про що розповідає.	
---	--

ДИКТАНТ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
1	2

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення
Перевіряється рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів. Перевіряються уміння: писати розбірливо, перевіряти написане, виправляти помилки. Обсяги текстів для диктантів, згідно з програмою, повинні бути; 1 семестр 30-40 слів; 2 семестр 40-50 слів. При оцінюванні диктантів береться до уваги грамотність, каліграфія і культура оформлення письмової роботи.

Орієнтовні вимоги до дібраних текстів

У тексті для диктанту має бути 25 % вивчених орфограм від загальної кількості слів, у тому числі не більше 2 слів з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати та не більше 1 слова, правопис якого не вивчали (його записують на дошці):

- помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою;
- помилки на одне правило, але в різних словах вважаються різними помилками;
- не грубими вважаються такі помилки: повторення тієї самої букви в слові;
- недописування букви в кінці слова (не за правилом);
- двічі підряд написане те саме слово в реченні.
- орфографічні та пунктуаційні помилки на невивчені правила виправляються, але не враховуються (якщо відповідні слова не були виписані на дошку під час диктанту, а розділові знаки не диктувалися вчителем).

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
1-3 помилки	4-11 і більше помилок

РОБОТА З МОВНИМИ ОДИНИЦЯМИ

Кількість перевірок

I семестр	II семестр
2	2

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення
Перевірка здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням тестових завдань та направлена на вміння визначати й аналізувати мовні одиниці та мовні явища, використовувати їх для удосконалення мовлення, зокрема:

- досліджувати звуко-буквений склад слів;
- користуватися правилами перенесення;

- користуватися алфавітом;
- досліджувати лексичне значення слова;
- спостерігати за словами, які служать для назв предметів, ознак, дій та чисел;
- досліджувати роль іменників, прикметників, дієслів, числівників та службових слів у мовленні;
- досліджувати та конструювати речення, тексти та удосконалювати їх.

У 2 класі перевірка здійснюється фронтально і письмово у тестовій формі з 5 завдань: 3 завдання закритого типу з трьома варіантами відповідей; 2 відкритих завдання.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Сформовано	Формується
Більша частина роботи виконана. Може бути допущені 1-2 помилки чи виконане не в повному обсязі завдання закритого типу чи 1 помилка в завданнях відкритого типу; або 2 помилки в завданнях відкритого типу, решта завдань виконано в повному обсязі; завдання закритого типу виконано всі в повному обсязі, в завданнях відкритого типу допущені помилки або виконані не до кінця.) Робота виконана в повному обсязі. Може бути допущена 1 помилка в завданнях відкритого типу або 2 помилки в завданнях закритого типу.	Робота виконана з великою кількістю помилок. Виконано 1 завдання закритого типу чи частково виконані завдання відкритого типу. Виконана половина роботи. Можуть бути виконане одне завдання закритого типу, а відкриті зроблені з помилками або не в повному обсязі. Частково виконане 1 завдання закритого типу та 1 завдання відкритого типу та ін..

II ЦИКЛ (3-4 клас)

АУДІЮВАННЯ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	1
4 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

У 3-4 класах під час аудіювання перевіряється вміння визначати фактичний зміст, тему, основну думку та причинно-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлювання, а саме:

- сприйняття тексту на слух;
- встановлення причинно-наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів та їхніми стосунками з іншими персонажами;
- дослідження виражальних засобів мови;
- пояснення причини переживань персонажів;
- встановлення послідовності дій персонажів;
- аналіз емоційний стан персонажів, пояснює причини відповідних переживань персонажів.

Обсяг тексту

3 клас	4 клас
140-160 слів	160-200 слів

Складність: тексти можуть містити елементи, що перевіряють різні рівні розуміння:

- буквальне розуміння: відповіді на запитання, що потребують знайти інформацію безпосередньо в тексті.
- глибинне розуміння: завдання на визначення головної думки, послідовності подій, характеру персонажів.
- виявлення деталей: запитання, що вимагають знайти конкретні деталі, цифри, імена.

Формат завдань:

- запитання з множинним вибором: учні вибирають правильну відповідь з кількох варіантів. Це зручний спосіб для швидкої перевірки;
- завдання на заповнення пропусків: учні повинні заповнити пропуски у реченнях або таблиці, базуючись на прослуханій інформації;
- завдання на встановлення послідовності: учні повинні розставити події в правильному порядку;
- завдання на співвіднесення: учні повинні співвіднести малюнки, слова або речення з прослуханим матеріалом.

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця сприймає на слух весь текст, розуміє всі його смислові частини, адекватно відтворює зміст, робить висновки, не потребує додаткової допомоги
Достатній	Учень/учениця розуміє основний зміст тексту, може самостійно відтворити значну частину інформації, але може припуститися незначних помилок у розумінні окремих деталей.
Середній	Учень/учениця розуміє загальний зміст тексту, але потребує допомоги вчителя для розуміння окремих фрагментів та для виокремлення головної думки. Відтворення змісту може бути неповним або фрагментарним.
Початковий	Учень/учениця сприймає на слух лише окремі слова та речення, потребує значної допомоги для розуміння тексту, не може самостійно відтворити його зміст чи зробити висновки.

ЧИТАННЯ ВГОЛОС

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	1
4 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Перевірка розвитку навички читання вголос у 3-4 класі здійснюється індивідуально. Паралельно з перевіркою читання вголос, доречно провести перевірку розуміння прочитаного тексту. Перевіряються всі якості навички читання вголос:

- правильність та усвідомленість;
- виразність;
- розуміння прочитаного тексту.

Показник темпу та способу читання не є обов'язковим показником перевірки, а лише може служити орієнтиром для вчителя, який допоможе відстежити поступ учня.

Для читання учневі пропонують незнайомий художній, науково-художній текст.

Здійснення перевірки читання вголос проводиться в спокійній і звичній для дитини обстановці.

Дитина повинна сидіти за партою на відстані півтора-два метри від перевіряючого.

Перші кілька пропозицій або три-чотири рядки тексту бажано читати без урахування часу. Це дасть можливість "вчитатися" в текст.

Вимоги до тексту:

- відсутність незрозумілих, незнайомих слів;
- доступне учням зміст;
- шрифт, відповідний шрифту підручників для початкових класів.

Розуміння прочитаного можна перевірити за допомогою усних запитань або письмового виконання завдань.

Орієнтовні показники темпу читання вголос

Семестр	3 клас	4 клас
3 клас	65-70 слів/хв	75-80 слів/хв
4 клас	80-85 слів/хв	90-95 слів/хв

Орієнтовні рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця читає плавно, виразно, з правильною інтонацією, без помилок. Темп читання в межах норми або вище норми, без помилок. Розуміє зміст тексту, може аналізувати, робити висновки та узагальнювати.
Достатній	Учень/учениця читає плавно, цілими словами, майже без помилок, з правильними паузами. Темп читання в межах норми або близький до норми, з мінімальною кількістю помилок. Розуміє зміст тексту, може давати відповіді на запитання, робити невеликі висновки.
Середній	Учень/учениця читає переважно цілими словами, з окремими паузами, може помилятися при перелічуванні. Темп читання повільний, але в межах норми, з окремими помилками. Розуміє загальний зміст тексту, але може мати труднощі з аналізом, висновками.
Початковий	Учень/учениця читає повільно, з паузами, перелічуванням, окремими словами чи реченнями. Темп читання нижче норми, повільний. Розуміє лише окремі слова або речення, не завжди може відповісти на запитання.

ЧИТАННЯ МОВЧКИ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	1
4 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Рівень розвитку навички читання мовчки (технічної та смислової її сторін) рекомендують перевіряти, починаючи з 3 класу. Кількість перевірок вчитель визначає самостійно. Враховуються такі характеристики цього виду читання:

- спосіб (наявність чи відсутність артикуляції – зовнішніх мовленнєвих рухів);
- розуміння змісту прочитаного.

Показник темпу та способу читання не є обов'язковим критерієм перевірки, а лише може служити орієнтиром для вчителя, який допоможе простежити поступ учня.

Для кожного учня робиться заготовка тексту, з яким він буде працювати та 12 тестових запитань, за якими буде здійснено перевірку розуміння прочитаного. Спочатку вчитель

перевіряє технічну сторону читання. Для цього пропонує учням взяти в руки олівці. За вказівкою вчителя: «Почали читати!» – школярі заглиблюються в читання. Через 2 хвилини вчитель говорить: «Зупинились!». Кожний з учнів ставить олівцем крапку над словом, на якому він зупинився. Далі учні дочитують (перечитують) текст і виконують запропоновані 12 тестових завдань з трьома варіантами відповідей.

	I семестр	II семестр
3 клас	85-110 слів/хв	90-140 слів/хв
4 клас	150-240 слів/хв	250-270 слів/хв

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця читає мовчки швидко, випереджаючи норму. Читання відбувається без артикуляції. Повно, правильно й усвідомлено відтворює зміст прочитаного, визначає головну думку, здатний переказати текст, відповісти на складні запитання та пов'язати зміст з власним досвідом. Бездоганно виконує всі завдання, що перевіряють розуміння тексту. Допускає не більше однієї-двох не грубих помилок.
Достатній	Учень/учениця читає мовчки в межах норми (90-95 слів/хв). Можлива незначна артикуляція. Правильно відтворює основний зміст прочитаного, але може відчувати труднощі при аналізі другорядних деталей або визначенні глибинної ідеї тексту. Добре справляється із завданнями на розуміння, але можуть бути допущені кілька незначних помилок. Може потребувати додаткових навідних запитань.
Середній	Учень/учениця читає мовчки повільніше за норму. Читання супроводжується артикуляцією. Відтворює лише частину змісту або уривки тексту. Розуміння неповне, може плутати ключові факти. Визначення основної думки тексту може викликати труднощі. Виконує завдання з помилками, демонструє часткове розуміння тексту.
Початковий	Учень/учениця читає мовчки значно повільніше за норму. Читання супроводжується явною артикуляцією або рухами голови. Демонструє фрагментарне, поверхове розуміння тексту, відтворює лише окремі слова або речення. Не може визначити основний зміст або ідею. Не виконує або виконує з грубими помилками більшість завдань на розуміння тексту.

ЧИТАННЯ НАПАМ'ЯТЬ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	3 віршовані твори	4 віршовані твори
4 клас	4 віршовані твори	4 віршовані твори

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Ця категорія стосується віршів, які визначені для обов'язкового вивчення.

Якість читання напам'ять віршованого тексту визначається за такими критеріями:

- правильність, повнота відтворення: точне і повне відтворення учнем (ученицею) фактичного змісту вірша;
- виразність читання: доречне використання інтонаційних, мовленнєвих та позамовних засобів виразності для передачі ритму, рими та емоційного забарвлення вірша;
- дотримання орфоепічних норм: літературна вимова, наголошування слів та інтонування, що підкреслює віршовий розмір. (Критерій не враховується у дітей з органічними порушеннями вимови).

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця декламує вірш вільно, емоційно, з глибоким розумінням. Читання на високому рівні володіння технікою мовлення, з емоційним переживанням і творчим підходом. Демонструє глибоке розуміння і відчуття твору.
Достатній	Учень/учениця читає вірш напам'ять без помилок, з використанням основних засобів виразності. Передає емоційний настрій твору, але декламація може бути дещо одноманітною, допущена 1-2 незначні помилки.
Середній	Учень/учениця відтворює вірш напам'ять, але допускає окремі помилки (особливо в кінці або складних частинах). Читання не завжди виразне, можуть бути паузи чи невпевненість.
Початковий	Учень/учениця відтворює лише вірша, плутається в послідовності. Читання монотонне, без інтонаційного забарвлення.

ЧИТАННЯ НАПАМ'ЯТЬ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	-	1 уривок з казки (30-35 слів)
4 клас	1 уривок казки (35-40 слів)	1 уривок оповідання (40-45 слів)

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Якість читання творів напам'ять визначають за такими вимогами:

- правильність, повнота відтворення фактичного змісту твору;
- виразність читання (чіткість дикції, інтонаційна правильність, вміння виявити своє ставлення до того, що читається);
- доречність використання мовленнєвих та позамовних (міміка, жести) засобів виразності;

- дотримання орфоепічних норм (літературна вимова голосних і приголосних звуків у різних позиціях, сполучень звуків у мовленнєвому потоці, а також наголошування слів). У дітей з органічними порушеннями вимови цей критерій не враховується

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця правильно і повно відтворює фактичний зміст твору, читання напам'ять з високим рівнем артистизму.
Достатній	Учень/учениця правильно відтворює текст, допускає заміну слів, які виправляє самостійно.
Середній	Учень/учениця відтворює текст загалом правильно, але потребує неодноразової допомоги вчителя, допускає 1-2 помилки на перестановку, заміну слів.
Початковий	Учень/учениця відтворює менше половини тексту, в окремих випадках порушує послідовність викладу, допускає помилки на перестановку, заміну слів, невиразно читає напам'ять прозовий твір.

РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМ ТВОРОМ/МЕДІАТЕКСТОМ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	-	1
4 клас	-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Оптимальний обсяг тексту дозволяє учневі швидко ознайомитися з текстом і мати достатньо часу для відповіді на 5-7 запитань/тестових завдань за змістом, ідеєю та характеристикою героїв.

3 клас	4 клас
120 – 180 слів	240-270 слів

Вимоги до тексту

1. Незнайомий для учнів, щоб виключити механічне відтворення запам'ятованого.
2. Доступний за змістом: лексика та тематика мають відповідати навчальній програмі (без надмірно складних або архаїчних слів).
3. Завершений: текст повинен бути цілісним і завершеним за змістом, щоб учень міг визначити його головну думку (ідею).
4. Зручний для оцінювання: мати чітко виражену тему, кількох персонажів і мораль, на основі яких можна скласти об'єктивні тестові завдання.

Учні читають текст самостійно мовчки або пошепки. Після первинного ознайомлення з текстом, під час його опрацювання учні виконують письмові завдання на перевірку сформованості вмінь визначати основну думку твору, його тему, розрізняти жанри, встановлювати послідовність подій у творі, характеризувати вчинки діючих осіб, пояснювати зображувальні можливості художнього слова тощо.

Орієнтовні типи завдань

1 завдання на обізнаність з колом дитячого читання; по 2 завдання з практичного засвоєння літературознавчих понять й уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою та 1 творче завдання. Водночас частина цієї перевірки може проводитись у тестовій формі. Тестова робота складається з завдань двох типів, вимоги до формування яких, їх кількості та оцінювання відповідно до кожного із зазначених показників досвіду читацької діяльності під час письмової перевірки подано у таблиці.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий рівень	Учень/учениця не тільки розуміє, а й поглиблено аналізує твір/медіатекст. Самостійно та творчо виконує завдання. Здійснює порівняльний аналіз літературних творів і медіатекстів, знаходить спільні та відмінні ознаки. Визначає приховані смисли, мораль, авторську позицію, може передбачити подальший розвиток подій. Вміє розпізнавати різні типи медіатекстів (реклама, новини, художній фільм тощо) і визначати їхні цільові аудиторії. Висловлює власні обґрунтовані оцінки щодо прочитаного/побаченого.
Достатній рівень	Учень/учениця демонструє стійке розуміння тексту, але може потребувати підтримки для глибокого аналізу. Застосовує набуті знання та вміння для досягнення результату. Переказує зміст твору послідовно та повно. Розпізнає ключові елементи твору (головні та другорядні персонажі, місце і час дії). Формулює висновки, спираючись на текст. Розрізняє факти та судження у медіатекстах, може визначити їхній інформаційний вплив.
Середній рівень	Учень/учениця виконує завдання за зразком, потребує допомоги в аналізі та порівнянні. Називає істотні ознаки об'єктів (персонажів, подій). Переказує зміст твору, але може пропускати деякі деталі або плутати послідовність. Відтворює зміст з опорою на запитання. Застосовує окремі операції для досягнення результату. Розрізняє медіатексти за форматом, але не завжди може визначити їхню мету.
Початковий рівень	Учень /учениця лише частково відтворює матеріал і потребує постійної допомоги. Відтворює окремі факти з тексту або медіатексту. Не може самостійно переказати зміст. Потребує додаткових пояснень і навідних запитань. Виконує завдання за прямою вказівкою.

УСНИЙ ПЕРЕКАЗ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	-
4 клас	1	-

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Матеріалом для усного переказу можуть бути:

- текст, що читається вчителем, або попередньо опрацьований текст;
- самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі;
- розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо.

Перевіряються зміст переказу, а саме:

- вміння переказувати усно прочитаний/прослуханий твір з дотриманням логіки викладу та з творчим доповненням;
- вміння будувати зв'язні висловлювання (розповідь, опис, есе, діалог) в усній формі, володіння монологічною та діалогічною формами мовлення, дотримання правил культури спілкування

У тому разі, коли матеріал читається безпосередньо перед діагностувальною роботою, обсяг тексту орієнтовно складає 50-70 слів.

Текст переказу читається або прослуховується один раз, визначається тема та основна думка, за потреби – складається план і учні самостійно працюють над переказом. (Враховуючи підготовленість учнів, план можна не складати).

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий рівень	Учень/учениця повністю розуміє зміст тексту, всі деталі, прихований сенс, вміє давати відповіді на будь-які запитання за текстом. Відтворює текст точно, повно, без жодних викривлень чи пропусків. Виклад послідовний, логічний, структурований. Мовлення багате, виразне, правильне та образне. Вміє використовувати різноманітні синоніми, антоніми, фразеологізми тощо
Достатній рівень	Учень/учениця розуміє основний зміст тексту, але не всі деталі. Відтворює текст частково, може пропускати важливі моменти або додавати зайві. Допускає незначні порушення в послідовності викладу. Мовлення в цілому зрозуміле, але є помилки у вживанні слів та побудові речень. Словниковий запас бідний.
Середній рівень	Учень/учениця розуміє основний зміст тексту, але не всі деталі. Відтворює текст частково, може пропускати важливі моменти або додавати зайві. Допускає незначні порушення в послідовності викладу. Мовлення в цілому зрозуміле, але є помилки у вживанні слів та побудові речень. Словниковий запас бідний.

Початковий рівень	Учень/учениця розуміє лише окремі фрагменти тексту. Відтворює лише незначну частину прочитаного, допускає суттєві помилкові твердження. Виклад нелогічний, порушена послідовність подій. Використовує обмежений словниковий запас, допускає багато граматичних, лексичних і стилістичних помилок.
-------------------	---

ДІАЛОГ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	-
4 клас	1	-

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Пропонується побудувати діалог з однокласником/однокласницею на задану тему, за життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею тощо. Теми діалогів мають бути близькими та зрозумілими для учнів, відповідати їхньому життєвому досвіду.

Пропоновані теми

Навчання: розмова з однокласником про домашнє завдання, улюблені предмети або шкільні свята.

Сім'я: бесіда з батьками про вихідні, домашніх улюбленців або допомогу по господарству.

Дозвілля: обговорення планів на канікули, переглянутого мультфільму або прочитаної книги.

Відпочинок і спорт: розмова з другом про улюблену гру, спортивну секцію або відпочинок на природі.

Магазин/ринок: розігрування ситуації купівлі-продажу, наприклад, розмова з продавцем про товар.

День народження: привітання друга, обговорення подарунків і святкування.

Досліджуються вміння будувати зв'язні висловлювання (розповідь, опис, есе, діалог) в усній і писемній формах, володіти діалогічною формою мовлення, дотримуватися правил культури спілкування

Перевіряти можна усно та письмово.

Письмова перевірка передбачає запис діалогу без використання слів автора. Під час інструктажу перед записом діалогу, вчитель/вчителька нагадує учням, що кожен репліку записують з нового рядка, починаючи з тире. Оцінювання змісту письмового діалогу здійснюється за тими ж орієнтовними вимогами, що і оцінювання усного діалогу.

При письмовій перевірці можна давати учням початок діалогу чи вписані репліки одного з учасників.

Грамотність письмового діалогу перевіряється, але не оцінюється.

Орієнтовні обсяги діалогів:

- усна форма для 3 класу 4-5 реплік, для 4 класу 6-8 реплік одного учасника/учасниці розмови;
- письмова перевірка для 3 класу 4 репліки, для 4 класу 6 реплік одного учасника/учасниці розмови.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий рівень досягнень	Учень/учениця повністю розкриває тему, демонструє власну думку, легко ініціює, підтримує та завершує розмову; репліки розгорнуті та змістовні. Доречно та природно використовує різноманітні формули ввічливості. Мовлення грамотне, з багатим словниковим запасом, правильною інтонацією та темпом.
Достатній рівень досягнень	Учень/учениця розкриває тему, веде послідовну розмову, підтримує діалог, репліки здебільшого прості, але правильні; реагує на слова партнера вчасно. Використовує основні формули ввічливості (вітання, подяка). Мовлення загалом правильне, але можуть бути поодинокі паузи для підбору слів або незначні мовленнєві помилки.
Середній рівень досягнень	Учень/учениця розкриває тему частково, розмова не завжди послідовна. Відповідає на запитання переважно однослівно («так», «ні»), рідко ініціює нові репліки. Використовує лише найпростіші форми ввічливості. Словниковий запас бідний, часто трапляються помилки, довгі паузи та повтори.
Початковий рівень досягнень	Учень/учениця майже не розкриває тему, зв'язного діалогу не виходить. Відповідає лише після численних підказок учителя, репліки не пов'язані між собою. Практично не використовує правил мовленнєвого етикету. Мовлення зі значною кількістю помилок, що заважають розумінню змісту.

ПИСЬМОВИЙ ПЕРЕКАЗ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	-
4 клас	1	-

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки

Тип тексту

Оповідання: невеликі художні твори, що мають чіткий сюжет, головних героїв, зав'язку, розвиток подій, кульмінацію та розв'язку.

Науково-популярний текст: невеликі статті про тварин, природні явища, історичні події, які містять цікаві факти та подані в доступній для дітей формі.

Текст з описом: матеріал, що містить опис предмета, явища або персонажа, щоб учні могли відтворити його, не втрачаючи ключових деталей.

Обсяг тексту

3 клас	4 клас
50-70 слів	100-120 слів

Зміст

Тема: повинна бути знайома й цікава учням, наприклад, про природу, дружбу, шкільне життя, родинні цінності.

Сюжет: чіткий, послідовний, без складних часових чи просторових переходів.

Персонажі: невелика кількість дійових осіб, яких легко запам'ятати та описати.

Лексика: переважно відома учням. Рідковживані слова, які зустрічаються в тексті, мають бути пояснені вчителем до написання переказу.

Вимоги до роботи учнів

Розуміння: учень має продемонструвати розуміння основної думки тексту та послідовності подій.

Повнота: у докладному переказі — максимальне збереження змісту, в стислому — вміння виділити головне.

Логічність: переказ має бути зв'язним, з логічним переходом від однієї частини до іншої.

Доречне використання сполучних слів і речень.

Оформлення: дотримання абзаців, каліграфічний почерк, відсутність помилок.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця повністю і точно передає зміст тексту, зберігаючи його основну думку та стилістичні особливості. Може додавати власні творчі елементи, якщо це передбачено завданням. Текст логічний, послідовний, має чітку структуру. Використовуються різноманітні засоби зв'язку між реченнями та абзацами. Використовується багата та доречна лексика, у тому числі авторські вирази, які запам'яталися. Допускається не більше 1 орфографічної та 1 пунктуаційної помилки.
Достатній	Учень/учениця правильно передає основний зміст тексту. Можливі незначні пропуски другорядних деталей. Переказ логічний, але іноді спостерігається порушення послідовності викладу або недостатньо вдалих засобів зв'язку. Лексика відповідає тексту, але може бути недостатньо виразною. Допускається 2–3 орфографічні та 2–3 пунктуаційні помилки.
Середній	Учень/учениця передає лише частину змісту або основні події. Можливі суттєві пропуски важливих деталей. Послідовність викладу порушена. Зв'язок між реченнями та абзацами недостатній, через що текст може бути важким для сприйняття. Використовується обмежений запас слів, є повтори. Допускається 4–5 орфографічних і 4–5 пунктуаційних помилок.

Початковий	Учень/учениця переказує лише окремі фрагменти тексту, не розуміючи його головної думки. Текст невпорядкований, складається з окремих, не пов'язаних між собою речень. Словниковий запас дуже бідний, багато повторів. Допускається понад 5 орфографічних та понад 5 пунктуаційних помилок.
------------	--

УСНИЙ ТВІР

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	-
4 клас	1	-

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки

Перевірка усного твору у 3-4 класах спрямована на оцінювання таких умінь:

- побудова зв'язного висловлювання;
- повнота і правильність розкриття теми;
- дотримання структури твору (зачин, основна частина, кінцівка);
- грамотність і багатство мовлення;
- логічність і послідовність викладу;
- використання виражальних засобів мови.

Орієнтовний обсяг творів

3 клас	4 клас
Близько 40-60 слів (5-7 речень).	50-70 слів (6-8 речень)

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця повністю і глибоко розкриває тему, виявляє творчість, висловлює власну позицію. Твір логічний і послідовний, має чітку структуру, всі частини гармонійно поєднані. Демонструє багатий словниковий запас, уміло використовує образні вирази, синоніми та антоніми. Мовлення граматично правильне, майже без помилок. Виразне, емоційне мовлення, яке викликає інтерес у слухачів.
Достатній	Учень/учениця розкриває тему, викладає матеріал послідовно. Основна думка чітко виражена. Твір має чітку структуру, частини взаємопов'язані. Словниковий запас достатній, використовуються різноманітні слова. Допускаються 1–2 незначні помилки, які не впливають на розуміння змісту. Мовлення здебільшого виразне, інтонація відповідає змісту.

Середній	Учень/учениця здебільшого розкриває тему, але не глибоко. Основна думка простежується, але не завжди послідовно. Присутні основні частини твору, але переходи між ними не завжди плавні. Словниковий запас задовільний, іноді трапляються повтори. Є граматичні та лексичні помилки, але вони не спотворюють змісту. Мовлення може бути не завжди виразним, але зміст зрозумілий.
Початковий	Учень/учениця складає твір з 1–2 речень або окремих слів, не повністю розкриває тему, іноді відхиляється від неї. Основна думка виражена нечітко. Висловлювання без чіткої структури (початку, основної частини, кінцівки), зв'язок між реченнями слабкий або відсутній. Вживається обмежений набір слів, є повтори. Допускаються численні помилки в побудові речень і узгодженні слів. Мовлення невиразне, монотонне, є мовні паузи.

ПИСЬМОВИЙ ТВІР

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	-	1
4 клас	-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Рекомендації до змісту перевірки письмового твору включають структуру, зв'язність тексту та правильність мовлення.

Орієнтовний обсяг тексту

3 клас	4 клас
35–45 слів (приблизно 5–8 речень)	45–60 слів (приблизно 7–10 речень)

Зазвичай це твір-розповідь або твір-опис на основі власних спостережень, за ілюстрацією чи переглянутим мультфільмом.

Робота проводиться як діагностувальна. Спочатку вчитель проводить підготовчу бесіду, обговорює з учнями тему та допомагає скласти план (зачин, основна частина, кінцівка). Діти добирають опорні слова та синоніми, після чого самостійно записують текст у зошити. Наприкінці обов'язково виділяється час на самоперевірку.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця повністю розкриває тему, виявляє творчий підхід. Текст логічний, зв'язний, добре структурований. Викладає думки послідовно і в доцільній послідовності. Практично не допускає орфографічних, граматичних та пунктуаційних помилок. Володіє багатим словниковим запасом, використовує різноманітні мовні засоби (епітети, порівняння), що робить твір виразним та цікавим.
---------	--

	Демонструє власне емоційно-ціннісне ставлення до світу.
Достатній	Учень/учениця розкриває тему твору, викладає думки послідовно і логічно. Дотримується основної думки та структури тексту. Текст зв'язний, речення побудовані правильно. Має незначну кількість орфографічних, граматичних та пунктуаційних помилок, що не впливають на сприйняття змісту. Використовує достатній словниковий запас, уміло добирає слова для точного висловлювання думок.
Середній	Учень/учениця дотримується заданої теми, але може не повністю її розкрити. Текст має часткову логічність, хоча переходи між частинами можуть бути незграбними. Структура твору загалом наявна, але потребує вдосконалення. Допускає помірну кількість помилок, які не заважають розумінню тексту. Використовує просту, але зрозумілу лексику.
Початковий	Учень/учениця пише текст, що лише частково відповідає темі, або ж відходить від неї. Текст складається з непов'язаних між собою речень. Структура твору відсутня або нелогічна (немає чіткого зачину, основної частини чи кінцівки). Має значні орфографічні, граматичні та пунктуаційні помилки, які ускладнюють розуміння тексту. Лексика дуже обмежена, зустрічаються численні повтори слів.

СПИСУВАННЯ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	1
4 клас	1	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки та методики проведення

Матеріал повинен містити приблизно 25% пропущених орфограм від загальної кількості слів (включно з 2 словами зі списку для запам'ятовування), бути збалансованим за орфографічними та пунктуаційними правилами та перевіряти як грамотність, так і культуру оформлення роботи.

Перевіряються уміння:

- правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, написання яких діти запам'ятовували;
- правильно оформлювати роботу;
- вживати розділові знаки відповідно до опрацьованих правил.

	I семестр	II семестр
--	-----------	------------

3 клас	50-60 слів	60-70 слів
4 клас	60-80 слів	80-100 слів

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця списує текст без помилок. Демонструє повну відповідність тексту зразку, без пропусків, заміни чи додавання слів. Письмова робота акуратна, каліграфія відповідає нормам. Пунктуація відповідає правилам. Дитина здатна самостійно знайти та виправити помилку під час звірки з оригіналом.
Достатній	Учень/учениця списує текст з 1–3 помилками, які можуть бути не грубими (наприклад, повторення букви в слові, недописування букви в кінці слова). Списує текст майже без спотворень, зберігаючи структуру речень. Каліграфічний почерк загалом розбірливий. Дотримується основних правил пунктуації.
Середній	Учень/учениця припускається більше 4 помилок орфографічних та/або пунктуаційних. Можуть бути поодинокі пропуски, заміни або додавання слів. Спостерігаються помітні порушення каліграфії, що ускладнює читання окремих слів. Не завжди дотримується правил пунктуації, але основні розділові знаки розставлено правильно.
Початковий	Учень/учениця допускає 6 або більше грубих орфографічних та/або пунктуаційних помилок. Не дотримується правил пунктуації. Значна кількість пропусків, замін чи додавання слів, що суттєво спотворює зміст тексту. Написання нерозбірливе, каліграфія не відповідає нормам. Багато виправлень, бруд у зошиті, порушено межі полів. Не помічає розбіжностей між своїм записом та зразком навіть після вказівки вчителя.

ДИКТАНТ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	2
4 клас	1	2

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Матеріал диктанту включає різні теми, наприклад:

- велика літера у власних назвах (імена, географічні назви);

- м'який знак (якщо є в програмі);
- подвійні приголосні;
- чергування приголосних в коренях слів;
- слова з ненаголошеними голосними, що перевіряються і не перевіряються;
- роздільні прийменники;
- складні випадки вживання апострофа.

Перевіряються уміння:

- правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, написання яких діти запам'ятовували;
- правильно оформляти роботу;
- вживати розділові знаки відповідно до опрацьованих правил.

Обсяг роботи: тривалість диктанту не повинна перевищувати 35 хвилин, щоб учень міг спокійно зосередитись.

	I семестр	II семестр
3 клас	40–50 слів	50–60 слів
4 клас	60–70 слів	70–80 слів

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця диктант пише майже без помилок. Допускається 1-2 не грубі помилки, які не впливають на загальне враження від роботи. Робота виконана каліграфічно, без виправлень, охайно.
Достатній	Учень/учениця пише диктант загалом правильно. Допускається 3-5 помилок (з них до 3 грубих). Також можуть бути 1-2 не грубі помилки. Робота переважно охайна, але можуть бути незначні виправлення.
Середній	Учень/учениця допускає значну кількість помилок, але демонструє базове розуміння матеріалу. Допускається 6-10 помилок (з них не більше 4-5 грубих). У роботі є виправлення, може бути недбале письмо.
Початковий	Учень/учениця допускає багато грубих орфографічних і пунктуаційних помилок (понад 10). Учень погано засвоїв матеріал, що вивчається. Текст написаний недбало, з численними виправленнями.

РОБОТА З МОВНИМИ ОДИНИЦЯМИ

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	1	2
4 клас	1	2

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Оцінювання мовних знань та умінь відбувається у 3-4 класах після опрацювання певних тем. Невеликі за обсягом теми можна об'єднувати. Рівень складності завдань - репродуктивний і частково творчий. Орієнтація на мовні дії, а не лише на теорію.

Перевіряються уміння досліджувати мовні одиниці та явища, використовувати їх для вдосконалення мовлення, а саме:

- розпізнавати мовні одиниці;
- групувати, класифікувати мовні факти.

А також мовні й мовленнєві вміння, які стосуються:

- розуміння значення слова, сполучення слів, речення;
- наголошувати, добирати слова на певну тему;
- добирати споріднені слова, синоніми й антоніми;
- розпізнавати народні вислови та слова, вжиті в переносному значенні;
- змінювати форму слова в залежності від іншого; правильно вживати родові та відмінкові форми іменників, прикметників та особові форми дієслів;
- будувати (доповнювати, перетворювати) сполучення слів та різні за синтаксичною структурою речення.

3 клас	4 клас
8 завдань: ● 4 завдання закритого типу з трьома варіантами відповідей ● 4 завдання відкритого типу	8 завдань: ● 4 завдання закритого типу з чотирма варіантами відповідей ● 4 завдання відкритого типу

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий	Учень/учениця має глибокі знання про мовні одиниці, їхню будову, функції та взаємозв'язки. Вміє аналізувати, порівнювати, класифікувати. Демонструє системне розуміння мовних явищ, бачить закономірності. Творчо застосовує знання про мовні одиниці для розв'язання нестандартних завдань. Здатний(-а) пояснювати мовні явища і процеси. Пише без орфографічних помилок, крім тих, що не передбачені шкільною програмою. Будує чіткі, логічні та стилістично правильні речення. Оперує словотворчими засобами, утворює слова, пояснює їхню будову та значення. Може бути допущена 1 помилка в завданнях відкритого типу або 2 помилки в завданнях закритого типу.
Достатній	Учень/учениця впевнено розпізнає мовні одиниці й дає їм правильні характеристики. Повністю розуміє мовні явища та принципи їхньої взаємодії. Самостійно виконує різноманітні завдання із мовними одиницями, застосовує знання в стандартних ситуаціях. Пише грамотно, правильно узгоджує слова, будує речення, але можуть траплятися стилістичні неточності. Допускає 3 помилки в завданнях закритого типу та 1 помилку в завданнях відкритого типу; або 2 помилки в завданнях відкритого типу, решта завдань виконано в повному обсязі;

	або завдання закритого типу виконано всі в повному обсязі, в завданнях відкритого типу допущені помилки або виконані не до кінця.
Середній	Учень/учениця володіє мовними одиницями на репродуктивному рівні, може їх визначати в тексті з невеликими помилками. Виконує половину роботи. Може виконати всі завдання лише закритого типу, а відкриті зроблені з помилками або не в повному обсязі; або виконано 2 завдання закритого типу та 1-2 завдання відкритого типу.
Початковий	Учень/учениця здатний(-а) розрізняти окремі мовні одиниці (звуки, букви, слова, речення), але робить це з помилками, лише з допомогою вчителя. Має уявлення про мовні явища, але не може самостійно застосувати правила. Допускає численні орфографічні помилки у словах на вивчені правила. Не завжди узгоджує слова в реченні; може допускати помилки в закінченнях слів. Має труднощі з утворенням нових слів за допомогою префіксів і суфіксів. Виконує 1-3 завдання закритого типу чи частково завдання відкритого типу.

ДПА

Кількість перевірок

	I семестр	II семестр
3 клас	-	-
4 клас	-	1

Орієнтовні рекомендації до змісту матеріалу перевірки й методики проведення

Підсумкова робота з української мови для 4 класу, як правило, складається з трьох частин:

- тестові завдання: містять завдання з вибором правильної відповіді для перевірки мовних знань.
- диктант або списування: передбачає написання тексту для перевірки орфографічних умінь.
- творче завдання: включає побудову зв'язного висловлювання на основі запропонованого сюжету чи малюнка.

Орієнтовані рекомендації до критеріїв оцінювання

Високий рівень досягнень	Учень/учениця виявляє глибокі знання, уміє застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, творчо підходить до виконання завдань, допускає мінімальну кількість помилок або не допускає їх взагалі.
--------------------------	---

Достатній рівень досягнень	Учень/учениця самостійно виконує завдання, правильно застосовує вивчені правила, демонструє достатній рівень знань і вмінь.
Середній рівень досягнень	Учень/учениця може виконати завдання за зразком, відтворити більшу частину матеріалу, але допускає помилки. Самостійно виконує завдання, що потребують застосування простих правил.
Початковий рівень досягнень	Учень/учениця здатний/а виконати лише найпростіші завдання, відтворюючи окремі елементи навчального матеріалу з допомогою вчителя.